

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์¹

อรรถกร บุตรสำราญ²

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ การซื้อขายในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทำให้อินเทอร์เน็ตมีบทบาทสำคัญมากขึ้น ต่อการใช้ชีวิตประจำวันของคนในสังคมปัจจุบัน ซึ่งใช้ในการติดต่อสื่อสารอย่างสะดวกและรวดเร็วจึงเกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ขึ้น ที่เรียกว่า การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ คือ เป็นการ ขายสินค้าและบริการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต หรือที่เข้าใจกันได้ง่ายคือ การซื้อขายแบบออนไลน์ การค้ารูปแบบนี้ทำให้ดำเนินธุรกิจได้อย่างรวดเร็ว สะดวก ลดต้นทุน และกระบวนการดำเนินงานให้น้อยลง ให้บริการลูกค้าอย่างทั่วถึง ขยายตลาดได้กว้าง และสามารถซื้อขายได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้เห็นว่าการขายออนไลน์กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากซึ่งในขณะนี้ได้ขยายไปถึงการขายแอลกอฮอล์ด้วยเช่นกัน

การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่ต้องมีการควบคุมตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่บัญญัติห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือ ระยะเวลาที่กำหนด การห้ามจำหน่ายให้แก่เด็กและเยาวชน ห้ามโฆษณา เพื่อควบคุมมิให้เด็กและเยาวชน เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้โดยง่าย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นอกจากนี้ มีการควบคุมโดยใช้มาตรการด้านภาษีและราคา โดยผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ปัจจุบันการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ที่บังคับใช้อยู่ยังไม่สามารถนำไปบังคับให้ครอบคลุมถึงการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ได้ อย่างไรก็ตาม การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่ต้องมีการควบคุมตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่บัญญัติห้ามจำหน่าย

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.มัลลิกา พินิจจันทร์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ถาวร กำประเสริฐ และ รองศาสตราจารย์ ดร. ปภาศรี บัวสุวรรณค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เครื่องดืมแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือ ระยะเวลาที่กำหนด การห้ามจำหน่ายให้แก่เด็ก และเยาวชน ห้ามโฆษณา เพื่อควบคุมมิให้เด็กและเยาวชน เข้าถึงเครื่องดืมแอลกอฮอล์ ได้โดยง่าย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นอกจากนี้ มีการควบคุมโดยใช้มาตรการด้านภาษีและราคาโดยผู้จำหน่ายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ต้องได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ออนไลน์ ยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมถึงการจำหน่ายแบบออนไลน์ด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาที่หนึ่ง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตในการจำหน่ายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ออนไลน์ ตามมาตรา 155 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

ได้กำหนดระบบใบอนุญาตขายสุราไว้เพียง 2 ประเภท โดยแบ่งตามปริมาณสุราในลักษณะขายปลีกและขายส่ง โดยไม่มีการแบ่งตามสถานที่ หรือตามวัตถุประสงค์ของการขายสุราแต่อย่างใด โดยจะมุ่งเน้นในการจัดเก็บรายได้เข้ารัฐเป็นสำคัญ ปัญหาคือใบอนุญาตขายสุรากำหนดแบ่งประเภทไว้อย่างกว้าง แต่ไม่มีบทบัญญัติสำหรับใบอนุญาต ขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ ออนไลน์ไว้เป็นการเฉพาะ อีกทั้ง ไม่มีกฎหมายบังคับใช้ ผู้ขายเครื่องดืม แอลกอฮอล์ออนไลน์ต้องแสดงใบอนุญาตไว้ที่หน้าเว็บไซต์หรือสื่อโซเชียลมีเดียได้ จึงทำให้เจ้าพนักงานสรรพสามิตไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบใบอนุญาตขายสุราและการเสียภาษีของผู้ขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ออนไลน์ว่าเป็นไปอย่างถูกต้องหรือไม่ จึงอาจมีการลักลอบนำเครื่องดืมแอลกอฮอล์ผิดกฎหมายได้ หรือแม้กระทั่งผู้ขายแอลกอฮอล์ออนไลน์ จะได้รับใบอนุญาตขายสุรา แต่รัฐยังไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบหรือควบคุมการขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ออนไลน์ นอกจากนี้ยังพบปัญหาเงื่อนไขในการพิจารณาออกใบอนุญาตขายสุราซึ่งยังไม่ได้ให้ความสำคัญถึงคุณภาพของตัวบุคคล ผู้ประกอบธุรกิจเครื่องดืมแอลกอฮอล์ที่จะต้องมีความรู้ด้านกฎหมายมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางในการนำมาตรการควบคุมระบบใบอนุญาตขายสุรามาใช้คัดกรอง ผู้ประกอบธุรกิจเครื่องดืมแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นต้นทางในการตรวจและควบคุมการเข้าถึงเครื่องดืมแอลกอฮอล์อย่างเหมาะสม รัฐควรปรับปรุงระบบใบอนุญาตโดยแบ่งย่อยประเภทใบอนุญาตขายสุราเพิ่มเติม ในพระราชบัญญัติสรรพสามิต พ.ศ. 2560 เป็นการขายที่มีสถานที่สำหรับดืมและสำหรับขายที่ไม่มีสถานที่ดืม รวมถึงครอบคลุมไปถึงการขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ออนไลน์ เพื่อกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราแต่ละประเภทมีหน้าที่ปฏิบัติไปตามลักษณะที่ตนขายและมีข้อห้ามที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เพื่อให้เหมาะสมต่อการควบคุมปัญหาการขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอายุห้ามซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ ตามมาตรา 26 (10) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอายุของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 29 กำหนดมิให้ผู้ใด ขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 16/1 ห้ามผู้ ได้รับอนุญาตตั้งสถานบริการยินยอมให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ เข้าไปในสถานบริการในระหว่าง ทำการ นั้น ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (10) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายแลกเปลี่ยนหรือ ให้สุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ รวมทั้งตามมาตรา 45 กำหนดห้ามมิให้เด็กซื้อหรือเสพสุรา หรือเข้าไปใน สถานที่เหมาะสมเพื่อการจำหน่ายหรือ เสพสุรา จึงเห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอายุขั้นต่ำในการห้ามขาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความแตกต่างกันจึงเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ เกิดปัญหาว่าแม้พระราชบัญญัติควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จะกำหนดอายุห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เอาไว้ แต่ในทางปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย มาตรา 29 ไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบอายุของผู้ซื้อในขณะที่ทำการซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เนื่องจากผู้ซื้อผู้ขายซื้อ ขายแบบออนไลน์ แม้ผู้ขายจะมีการ สอบถามอายุของผู้ซื้อเพื่อยืนยันตนว่า มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ แต่อาจ ได้รับข้อมูลอันเป็นเท็จ จากผู้ซื้อได้ การปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนในการกำหนดอายุห้ามขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์จึงไม่สามารถบังคับใช้และตรวจสอบในกรณีขายออนไลน์ได้ การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้บริโภค ในการหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกัน จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องตรงกันของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและสถานประกอบการจำหน่ายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์

ประเด็นปัญหาที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสถานที่ วันและเวลา ในการขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ตามมาตรา 27 และมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

การกำหนดห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ วันและเวลาตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 27 และมาตรา 28 ไม่ได้กำหนด ครอบคลุมถึง การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ แต่ทั้งสองมาตรายังบังคับใช้ได้กับกรณีการค้า รูปแบบเดิมที่มีสถานที่ตั้ง ร้านและมีเวลาเปิด-ปิดร้าน ที่ปรากฏชัด พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปตรวจสอบร้านและมีอำนาจ ดำเนินการตามกฎหมายในขณะที่มีการกระทำความผิดได้ แต่การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ขายได้ทุก สถานที่ ทุกวันและเวลา จึงทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไป ตรวจสอบขณะทำการซื้อขายได้ทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้

ยังเกิดประเด็นในการตีความเรื่องสถานที่อีกด้วยว่าหากเกิดกรณี มีการสั่งซื้อออนไลน์ขณะผู้ขายอยู่ในสถานที่ต้องห้ามตามกฎหมาย เช่น สถานบริการน้ำมัน หอพัก สถานที่ราชการ เช่นนี้แล้ว จะถือว่าเป็นการกระทำ ความผิดหรือไม่ กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ยังไม่ครอบคลุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ และมาตรการห้ามขายในสถานที่ วัน และเวลาที่กำหนด ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 27 และมาตรา 28 ยังไม่สามารถใช้บังคับได้กับการขายในรูปแบบออนไลน์ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์โดยชัดแจ้ง การห้ามจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ วันและเวลาที่กำหนดตามกฎหมาย จึงไม่สามารถใช้บังคับได้กับการจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ บทบัญญัติกฎหมายยังไม่ครอบคลุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ ผู้ประกอบธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงอาศัยช่องว่างทางกฎหมายนี้เข้ามาแสวงหาผลกำไรจากการจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์

จากการศึกษาค้นคว้าการจำหน่ายแอลกอฮอล์ออนไลน์ พบว่ามีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามมาตรา 155 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ ให้แก้ไขใหม่เป็น มาตรา 155 “ผู้ใดประสงค์จะขายสุรา ให้ยื่นคำขอ อนุญาตต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิตการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ที่ขอใบอนุญาตจะต้องผ่านการอบรมความรู้กฎหมาย เกี่ยวกับการขายและการควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และจดทะเบียนร้านค้าพาณิชย์ รวมถึงการออกใบอนุญาตทางออนไลน์ด้วย”

2. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอายุห้ามซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์ ตามมาตรา 26 (10) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุขั้นต่ำในการห้าม เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และควบคุมอายุขั้นต่ำของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์เป็น “ภายใต้ บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(10) จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือเบียร์แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ให้รวมถึงการซื้อขาย ทางออนไลน์ เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งมีโทษตามกฎหมายอื่นที่หนักกว่าก็ให้ลงโทษตามกฎหมายนั้น”

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสถานที่ วันและเวลา ในการขายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้ปรับเพิ่มมาตรการควบคุมสถานที่ วันและเวลาขายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ออนไลน์ โดยการเพิ่มวรรคสองในมาตราว่า “ให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถขายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ออนไลน์โดยอนุญาตให้ได้ทุกวันและทุกเวลา แต่ห้ามส่งมอบเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ไปยังสถานที่ห้ามขายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ ตามความในวรรคหนึ่ง และประกาศกำหนดสถานที่ห้ามขายอื่น ๆ และกำหนดวันและเวลาส่งมอบเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ที่ไม่ต้องห้าม ตามมาตรา 28 และประกาศกำหนดอื่น ๆ”

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. สคบ.กับการคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2552.

สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์. คู่มือปฏิบัติงานการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติ

ควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บางกอกก๊อปปี้, 2557.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. คู่มือเปิดร้านค้าออนไลน์. นนทบุรี: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2559.